

AJATUSTEN TONAVA

Hyvinvointivaltio on käännös- virhe. Näin otsikoi eläkkeellä oleva Kelan yhteiskuntatutkimuksen päällikkö *Jouko Kajanoja* kolumninsa, joka julkaistiin 8.8. Kelan tutkimusosaston kotisivulla (www.kela.fi/tutkimus).

Kajanojan mielestä oikeampi käännös käsitteelle welfare state ja myös saksan sanalle Wohlfahrtsstaat on sosiaalivaltio. Nuo sanat tarkoittavat yhteiskuntaa, jossa valtio tarjoaa sosiaaliturvaa. Esimerkiksi welfare mother ei tarkoita hyvinvoivaa äitiä, vaan sosiaaliturvan varassa elävää äitiä. Hyvinvointi on eri juttu. Englannin kielessä käytetään hyvinvoinnista useimmiten sanaa well-being. Kun hyvinvointivaltio eli julkinen sosiaaliturva ei välttämättä tuota kansalaisilleen hyvinvointia, on Kajanojan mielestä hassua, että käsitteessä hyvinvointivaltio on sana hyvinvointi. Kolumninsa lopuksi Kajanoja kuitenkin kirjoittaa näin:

”Mikä on hyvinvointivaltion ja hyvinvoinnin suhde? Suhdesteesta on kiistelty, mutta valtioita vertailevat tutkimustulokset viittaavat siihen, että hyvinvointivaltio ja hyvinvointi liittyvät yhteen. Tällöin hyvinvointia on arvioitu objektiivisin kriteerein mittaamalla kansalaisten terveyttä, toimeentuloturvaa, ympäristön tilaa, tasa-arvoa, kulttuurista monimuotoisuutta

ja ihmisoikeuksien toteutumista. Mitä laajempi on hyvinvointivaltio, sitä parempi on kansalaisten hyvinvointi edellä mainituin kriteerein. Samaan tulokseen tullaan, kun kriteerinä on kansalaisten subjektiivisesti ilmaiseva tyytyväisyys elämäänsä. Mitä laajempi on hyvinvointivaltio, sitä tyytyväisempiä kansalaiset ovat elämäänsä. Tämä yhteys on tosin heikompi kuin objektiivisin kriteerein mitattu yhteys, mutta subjektiivisinkin kriteerein laaja hyvinvointivaltio ja hyvinvointi liittyvät yhteen tukien toisiaan eikä päinvastoin. Silti hyvinvointivaltion sijasta olisi selkeämpää käyttää käsitettä sosiaalivaltio.”

Tarkan käännöksen suhteen Kajanoja on varmasti oikeassa, virhehän se on. Mutta. Hyvinvointivaltio sanana lienee saanut kasvavaa ja vakiintuvaa kannatusta siksi, että se erottelee universaalit (varsinkin Pohjoismaat) muista sosiaalivaltioista – juuri siksi, mitä Kajanoja yllä olevassa sitaatissa korostaa: mitä korkeampi sosiaalimeinojen osuus, sitä suurempi objektiivinen ja subjektiivinen hyvinvointi käytännössä, empiirisesti tutkittuna, on. Käännösvirhe on ”vahingossa” alkanut oikeuttaa itsensä! Kumpakin sanaa voisi siis käyttää – kunhan niiden välinen suhde on eritelty ja tiedossa. Ja senhän Kajanojan hieno kolumni juuri tekee.

”Tuskin Georgian presidentti Mihail Saakashvili tuli ajatelleksikaan, kuinka mainion tilaisuuden hän järjesti venäläi-

sille muskeleiden näyttämiseen yrittäessään ottaa haltuunsa Etelä-Ossetian olympialaisten avajaispäivänä. Typerä operaatio aiheutti myös konfliktin, joka uhkaa vaarallisesti maailman rauhaa. Venäläisillä ei ole kiirettä tilanteessa, joka toimii heidän kannaltaan mainiosti myös kansainvälisessä yhteisössä. Amerikkalaiset, mutta myös Euroopan unioni voivat vain päivitellä ja esittää sanallisia vaatimuksia, jotka vaikuttavat vain juuri niin paljon kuin venäläiset itse haluavat. Tällaisen tilanteen vertaaminen Suomen talvisotaan on huono vitsi, jolle tuskin kukaan nauraa. Venäläisillä on nyt myös tilaisuus osoittaa valtiomiestäntönsä, koska lähes kaikki korrit ovat heidän käsissään.” (Ote *Suomen Kuvalehden* pääkirjoituksesta 15.8.)

”Etelä-Ossetialla sinänsä ei ole mitään merkitystä Venäjälle. Abhasialla on hienot uimarantansa, mutta Etelä-Ossetiasa ei ole luonnonrikkauksia eikä teollisuutta, ja sen asukasluku on pudonnut 15 vuodessa 90 000:sta 30 000:een.” Näin sanoo ranskalainen Kaukasiantuntija Thornike Gordadze, jota Riitta Korhonen siteeraa kolumnissaan (Demari 14.8.).

Gordadze – kuten mediakin – unohtaa jotain olennaista. Venäjän ja Georgian välisenä rajana on Kaukasus-vuoristo, jonka läpi on vain kolme kunnollista kulkuväylää: yhden tulopää on Abhasiassa, toisen Etelä-Ossetiassa ja kolmannen itse Georgiassa. Wikipedia kertoo, et-

tä Georgian reitin Venäjä sulki kesäkuussa 2006. Myös Abhasian reitti on periaatteessa suljettu. Ainoa ja muutenkin tärkein reitti on 1985 valmistunut *Roki-tunneli*, joka yhdistää Pohjois-Ossetian Etelä-Ossetiaan. Ennen elokuun sotaa Georgian joukot valvoivat tunnelin eteläpäästä, mutta eivät valvo enää.

En olisi minäkään osannut tähän kiinnittää huomiota, ellen olisi kääntänyt tähän YP:n numeroon Sveitsin suurlähettiläs Josef Bucherin hienoa tekstiä. Roki vastaa St.Gotthardia! Josef Bucherin tekstiä lukemalla tuntuisi hahmottuvan kuin itsessään kestävä ratkaisumalli Ossetia-kiistaan.

”Olin parikymppinen paikallislehden kesätoimittaja kun ymmärsin, miten homma pyörii. Sain komennuksen juttukeikalle syrjäkylän ruokakauppaan. Kauppa oli laajentanut lihatiskiään ja järjesti tiedotustilaisuuden. Ihmettelin komennusta. Perillä otin kuvan kaupan tyhjistä parkkipaikasta ja rustasin kuvateksiin: ’Ei paljon kiinnostanut.’

Juttu meni lehteen ja sain melkein potkut. Päätoimittajan puhuttelussa pomo väänsi minulle rautalangasta, että juttuja tehdään muunkin kuin vain niiden uutisarvon vuoksi. Kauppa oli lehdelle tärkeä ilmoittaja. Oppi ei ole päässyt unohtumaan. Luenn edelleen lehtien ilmoituksia suurella mielenkiinnolla. Usein ne kertovat paljon myös lehden journalistisesta sisällöstä.” (*Anne Moilanen*, Metro-lehti 29.5.)

Stakesin Dialogi-lehden 5/08 teemana on oppilaiden hyvin-

vointi kouluissa. Osana teemaa lehden toimitussihteeri *Hannele Peltonen* teki juttua kuntien oppilashuollon kokonaisuudesta ja sen kehittämisestä haastatteleamalla opetushallituksen opetusneuvos Pia Kalkkista. Haastattelun kinalojutuksi Peltonen ajatteli tehdä pienen tilastokatsauksen siitä, miten koululääkäreiden, -terveydenhoitajien, -kuraattorien ja -psykologien määrä on viime vuosikymmeninä muuttunut. Peltonen soitti läpi monenlaisia viranomaisia, jotka vakuuttivat, että tilastoja kylä on, mutta ei meillä – ja ohjasivat eteenpäin. Pian kuitenkin paljastui, että mitään systemaattista ja vertailukelpoista tilastointia oppilashuollon henkilöstön kehityksestä ei yksikertaisesti ole.

Tuo Dialogi ilmestyi maanantaina 11.8. Kaksi päivää myöhemmin STT teki Hannele Peltonen ”löydöstä” uutisen, joka levisi mediaan kulovalkean tavoin. Aamulehden pääkirjoitus kommentoi tuoreeltaan (14.8.):

”Tilastojen puute haikahtaa ikävästi laiminlyöntien piilotelulta. Ilmeisesti on niin, että kouluterveydenhuollossa suositukset on muutettava määräyksiksi, joista kunnat eivät voi lais-
taa.”

Tutkivaa journalismia parhaimmillaan!

Kaikki tuntevat tämän ilmiön: se lapsuuden suuri kivi, joka tuntui yltävän taivaisiin, onkin aikuisena uudelleen nähtynä pienekö murikka.

1960-luvun uuden musiikin hiteistä minuun iski vahvimmin – Beatlesien ohella – Mamas & Papas -yhtyen *California dreamin*. Mikä meno, mikä veto,

mikä lento! Kaikista sanoista ei ihan saanut selvää, mutta niissä tuntui olevan läsnä kaikki, mikä ihmisen elämässä on tärkeää.

Siunattu Youtube antaa mahdollisuuden palata menneeseen. Hakusanalla ”California dreamin” löytyy paitsi melkoinen määrä myöhempiä versioita (mm. Beach Boysien) myös yhtyeen ensimmäinen televisioitu esitys vuodelta 1965. Kuinka liikuttava se on! Kaksi tuiki tavallisen näköistä miestä ja naista notkuu epävarmoina keskelä studiota laulaen playbackinä pientä tunnelmakuvaa, jonka olennainen sisältö on laulun alussa eli tässä (pari Youtube-esityksistä oli karaoke-versioita, joten nyt tiedän laulun sanatarkasti):

”All the leaves are brown
and the sky is grey
I’ve been for a walk
on a winter’s day
I’d be safe and warm
if I was in L.A.
California dreamin
on such a winter’s day.”

Sanoittaja on ollut joskus Los Angelesissa eli Kalifornias-
sa, mutta on nyt Jossain Muualla. On talvi (mikä suomalaisittain muistuttaa kylläkin enemmän syksyä) ja on käynyt kävelyllä – ja yhtäkkiä iskee kauokaipuu: voi että kun olis hienoa ja lämmintä olla nyt Kaliforniassa! Ihan samalla tavalla kuin Tshehovin Kolme sisarta aikanaan kaipasivat Moskovaan – ja suomalaiset Satumaahan.

Ja kuitenkin: se joka muutama arksilta vaikuttavin kuvin kykenee sanomaan juuri tämän hetken, ja vielä kääntämään sen aivan uudenlaisen musiikin kielelle, saattaa tehdä pienestä kivistä ison.